

RESISTANSENS TEMPERATURBEROENDE

TEORIBAKGRUND

Resistanser kan ha tre olika temperaturberoenden:

1. positiv temperaturkoefficient α , resistansen ökar med ökad temperaturen **PTC**,
2. negativ temperaturkoefficient α , resistansen minskar med ökad temperatur **NTC**,
3. temperaturen påverkar ej resistansens storlek.

I första fallet handlar det oftast om **metaller**. Hos en del metallegeringar påverkas resistansen ej vid uppvärmning.

Resistansens temperaturberoende hos metaller formuleras med sambandet:

$$R(T) = R_0 \cdot (1 + \alpha \cdot T)$$

$$\text{eller } R(T) = R_0 + R_0 \cdot \alpha \cdot T$$

Resistansen hos metaller ökar med temperaturen därför att elektronerna i metallens ledningsband rör sig mer. Antalet kollisioner ökar då med strömmens elektroner som skall passera genom resistorn vilket medför att resistansen ökar.

Halvledares temperaturberoende hos resistansen har en annan matematisk formulering:

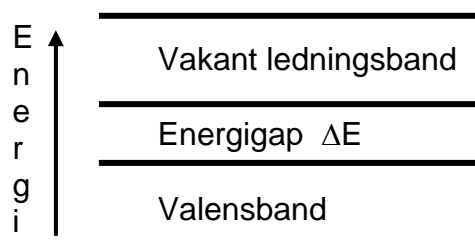
$$R(T) = R_0 \cdot e^{\frac{\Delta E}{2k \cdot T}}$$

med lite algebra erhålles:

$$\ln(R(T)) = \ln(R_0 \cdot e^{\frac{\Delta E}{2k \cdot T}})$$

$$\ln(R(T)) = \ln(R_0) + \frac{\Delta E}{2k} \cdot \frac{1}{T}$$

Detta samband ger minskad resistans vid ökad temperatur. Man säger att halvledare har negativ temperaturkoefficient. Bilden ger en principskiss på elektronernas energier i en atom.

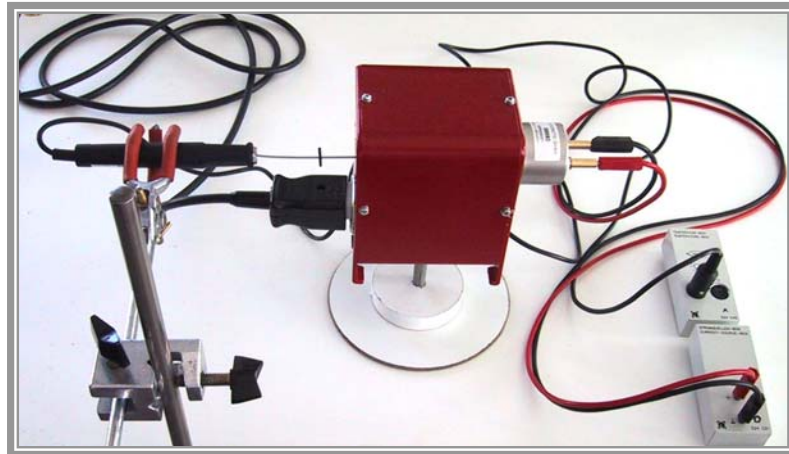
Då atomen värms upp – högre energi - kommer elektronerna att lyftas upp genom energigapet till lediga platser i ledningsbandet. Det blir fler elektroner som ger bidrag till strömmen. Resistansen minskar alltså hos en varm halvledare.

EXPERIMENTET

Utrustningen består av en ugn som uppvärms med spänning från nätet. Temperaturen bestäms med hjälp av en temperaturgivare **Ni Cr-Ni** som sticks in till vänster i ugnen. Resistansen skjuts in i ugnen från höger.

Resistansen beräknas via Ohms lag då spänningsfallet beräknas vid konstant ström genom resistansen.

Bästa mätresultaten erhålles om resistansmätningen görs under avsvälning.

METALLRESISTOR PTC

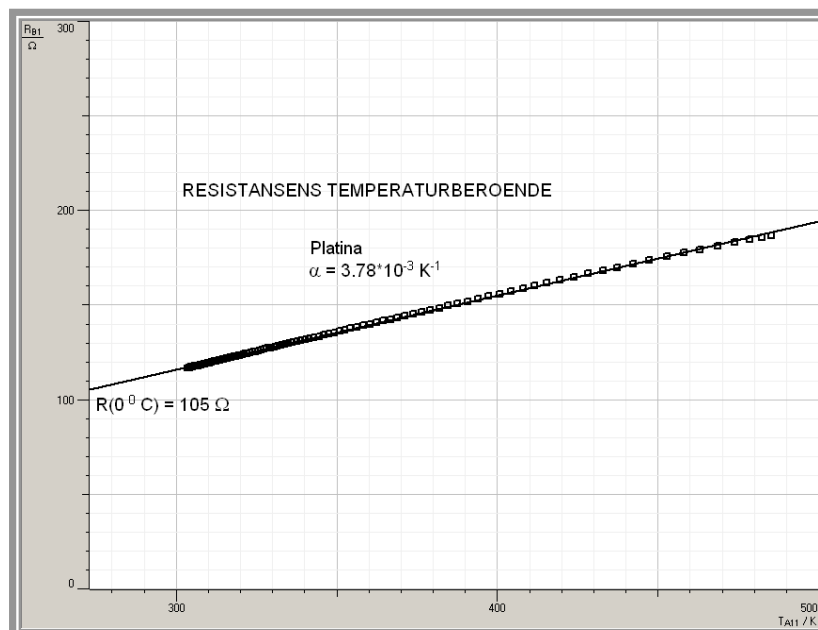
Nedanstående graf från en **CASSY-Lab** mätning visar $R(T)$ för metallen platina som under avsvälning gav följande resultat.

Temperaturkoefficienten α blir alltså lika med grafens lutning k delad med R_0

Grafens derivata är $k = 0.397 \Omega K^{-1}$ vilket ger $\alpha = \frac{k}{R_0} = \frac{0.397}{105} = 3.78 \cdot 10^{-3} K^{-1}$

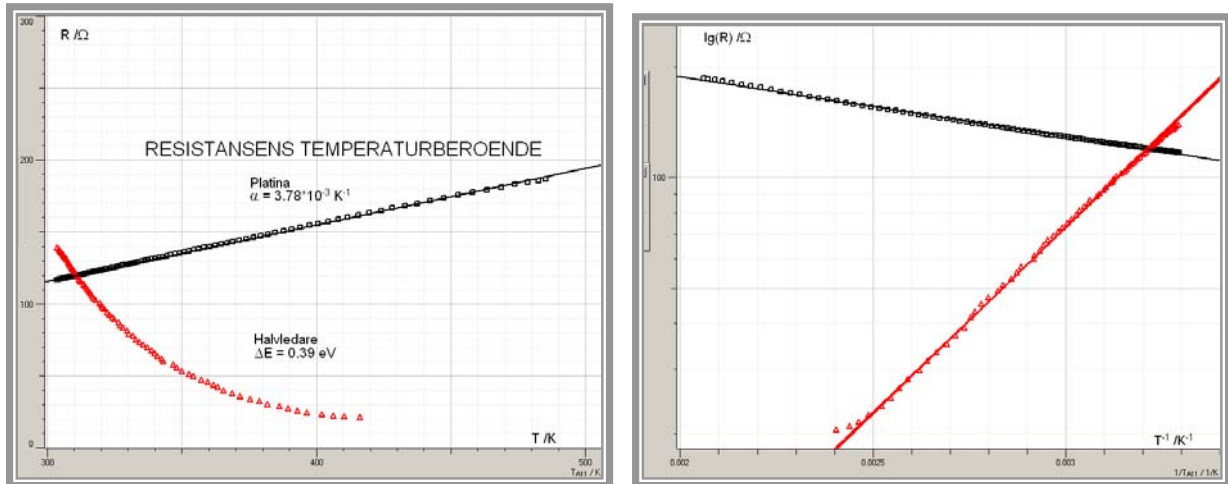
Tabellvärdet för platinas temperaturkoefficient är $\alpha = 3.92 \cdot 10^{-3} K^{-1}$

Mätningens felkälla är alltså drygt 3 %.

HALVLEDARE NTC

I graferna från Cassy-lab mätningen finns dels $R(T)$ dels $\lg(R(T^{-1}))$. Grafen till vänster är exponentiellt avtagande. För att verifiera resistansens exponentiella avtagande mot inversa temperaturen har y -axeln logaritmisk skala samt x -axeln är graderad i T^{-1} i högra grafen. Grafen blir tydligt linjär och bekräftar den matematiska beskrivningen som finns på blad 1.

Lite matematisk behandling:

$$R(T) = e^{\ln 10 \cdot A \cdot \frac{1}{T}} = e^{\frac{\Delta E}{2k} \cdot \frac{1}{T}}$$

Förenklat ger detta:

$$\Delta E = \ln 10 \cdot A \cdot 2k$$

Där konstanten A hämtas från linjära regressionen i högra grafen.

Boltzmanns konstant $k = 1.380 \cdot 10^{-23} \text{ J K}^{-1}$

Efter division med elementarladdningen $\Delta E = \frac{\ln 10 \cdot A \cdot 2 \cdot 1.380 \cdot 10^{-23}}{1.602 \cdot 10^{-19}}$ Ås erhålles

energigapets ΔE storlek.

Med $A = 1037$ fås slutligen energiskillnaden mellan valensband och ledningsband till

$$\Delta E = 0.41 \text{ eV.}$$

Ingvar Pehrson
051019
Masonit för fönstren !